

Fredrika Bremer

I sin bok Fredrika Bremer och kvinnoemancipationen tar Gunnar Qvist verk och analyserar Fredrika Bremers verk ur opinionshistorisk synpunkt.

Författaren har arbetat med frågor som: "Vilka idéer förde Fredrika Bremer fram i emancipationsfrågan? Var de originella eller tidens vanliga? Vilka avsikter hade hon med sina böcker? Hur mottogs de av läsarna? Påverkade hon allmänna opinionen? Hur reagerade exempelvis tidningsmän och politiker? Bidrog hon till sin tids stora reformarbete rörande kvinnornas villkor?"

Utifrån funderingar kring dylika frågor har fyra konkreta uppgifter formulerats:

1. att söka fälla ut de föreställningar och krav ifråga om kvinnofrågorna som ryms i Fredrika Bremers verk.
2. att undersöka om dessa idéer och yrkanden har något direkt samband med då aktuella reformfrågor.
3. att inringa problemet om ett eventuellt direkt Fredrika Bremerinflytande på tillkomsten av 1840- och 1850-talens banbrytande emancipationsreformer.
4. att söka fastställa graden av originalitet i Fredrika Bremers tänkande över kvinnofrågorna.

För att lösa de förelagda uppgifterna har författaren använt sig av recensioner och andra opinionsyttringar i pressen, brev, dagböcker och memoarer, utrednings- och riksdagshandlingar.

Fredrika Bremer lär själv, enligt Gunnar Qvist, ha sagt: "Ingen karlhand, om den än tillhörde en Plato eller Cicero eller själve aposteln Paulus kan förändra fruntimmers brev eller uttryck utan att vanställa dem."

Precis vad jag tänkte när jag läst halva Gunnar Qvists bok: Här är åter en karl som är ute för att förringa kvinnans insatser."

Nå, så subjektivt får man väl inte bedöma Gunnar Qvists verk även om

de finns kvinnor som studerat Fredrika Bremer och inte håller med Gunnar Qvist när han slår hål på Herthamyten och förklarar att boken "Hertha" inte alls motsvarar det rykte den fått som på emancipationsreformer-na inverkan faktor.

För mig kommer efter läsningen av Gunnar Qvists bok Fredrika Bremer att framstå som en exalterad och överspänd mystiker, i vars gestalt rolltänkandet kulminerar och som lägger på "kvinnan den dubbla uppgiften att på en gång bli mannens like i kunskap och arbetsinsats och världens känsliga samvete, kompassnålen mot ett nytt jordiskt Eden."

För Fredrika Bremer som levde ogift och utan de tyngande plikter som läggs på de kvinnor som väljer en annan livsform blev hennes väg en "väg till frihet och harmoni. Men den bar i sig fröet till ett nytt slaveri, en tjänsteplikt under orimliga krav, med en ny kluvenhet och bittra samvetkonflikter i följe."

Utän ett mera ingående studium kan inte Gunnar Qvists påstående bemötas, men klart är väl, att om inte författarinnans tänkande var originellt så var hon väl ändå den första som sammanfattade de många linjerna och bragte dem till ett helt.

Att Fredrika Bremer som i litteraturhistorien står nämnd som liberalrealist ändå var ganska fast förankrad i romantiken, som inte låg långt bakom henne, bidrar till att hennes tankar inte kan helt accepteras av oss som lever mer än ett sekel efter henne. Från tesen om mannens överhöghet slår Fredrika Bremer över till antitesen om kvinnans, men kombinerar den med krav som männen aldrig skulle ha drömt om att ställa på sig själva. Vad vi strävar efter är väl inte överslag åt någondera hållet utan en jämlikhet som är baserad på rätten att vara mänska med brister och förtjänster oavsett kön.

Att hon poängterade kvinnans roll som vårdarinna var ett steg mot den

renässans som skulle erkänna och hävda barnens rätt till anständig behandling, hänsyn som individer och en någorlunda rättvis chans att utvecklas till lyckliga människor.

Boken om Fredrika Bremer är inte lättläst och dess bortåt 300 sidor kämpar man sig igenom. Som vetenskapligt arbete kräver den god kännedom om författarinnans verk och kan som sådant ge oss anledning att läsa om hennes böcker med klarare skärpa.

Hjördis Levin

Fredrika Bremer och kvinnans emancipation. Opinionshistoriska studier. Av Gunnar Qvist. Akademiförlaget, Göteborg 1969. 296 sidor.

ODE TILL FREDRIKA BREMER

Drömmerska
vakna upp ur din sömn!
Glöm inte bort att du lever
här på jorden!
Dina plikter
soverska
väntar på dig.
Vakna upp
och kläd dig i tjänardräkt
det är redan långt lidet på dagen!
Du bara sover och drömmer,
och tror att du kan
slippa undan din del av besvären.
Dina systrar
har redan sin morgon använt,
medan du ligger kvar i sömnen.
Seså, rusta dig nu,
skynda upp ur din bädd!
Din fader dig kallar till skörden,
som idag skall mejas på fälten.
Din plats står tom
i raden av vakna
och starka binderskor.
Gå upp
skynda ut
och bevaka din plats!
Utän skörd går du
miste om lönen!